

Από το Διοικητικό Συμβούλιο

Μήνυμα προς τους Νοσηλευτές

Αγαπητοί συνάδελφοι,

Νοιώθω πραγματικά ευτυχής που η έκδοση του επιστημονικού περιοδικού «Κυπριακά Νοσηλευτικά Χρονικά» μας παρέχει την ευχέρεια άμεσης επικοινωνίας και ενημέρωσης και εύχομαι, ότι όλο και περισσότεροι νοσηλευτές θα τα διαβάζουν για να επωφελούνται από επιλεγμένα δημοσιεύματα.

Συνάδελφοι είναι στιγμές που είναι απαραίτητο και σκόπιμο να κοιτάζουμε πίσω, διότι εξυπηρετεί το τρόπο και τη στρατηγική που πρέπει ν' ακολουθήσουμε στο μέλλον. Ανασκοπώντας το παρελθόν μας δίνεται η ευκαιρία να αξιολογήσουμε τη πρόοδο που έχει επιτευχθεί, να

θυμηθούμε τα μαθήματα που έχουμε μάθει, τα λάθη ίσως και τις παραλείψεις μας, για να προχωρήσουμε με περισσότερη προσοχή και σοφία προς το μέλλον.

Τα τελευταία 12 χρόνια έχουν επιτευχθεί άλματα σε όλους τους τομείς τη Νοσηλευτικής. Και αυτό οφείλεται στην ενιαία και συλλογική προσπάθεια των οργανωμένων συνόλων των νοσηλευτών, στη Μία Φωνή της νοσηλευτικής και με στήριγμα και μοχλό τη στερεή βάση που μας παρέχει η νομοθεσία.

Θα πρέπει να διατηρήσουμε αυτή την ενότητα, με κάθε τρόπο γιατί αποτελεί πανάκια για το μέλλον της νοσηλευτικής, ώστε να μπορέσει ν' αντεπεξέλθει στις προκλήσεις της νέας εποχής και τις δυνατότητες και ευκαιρίες μέσα στην Ενωμένη Ευρώπη.

Η Βασική Νοσηλευτική εκπαίδευση, ενιαία για όλους τους νοσηλευτές, προσδίδει το χαρακτήρα και το μέτρο της νοσηλευτικής επιστήμης, σαν λειτουργήματα και σαν επάγγελμα, με καλύτερες προοπτικές επαγγελματικής σταδιοδρομίας και προσωπικής ανέλιξης. Η ένταξη της νοσηλευτικής στο Πανεπιστήμιο αποτελεί το φάρο καθοδήγησης και προσανατολισμού και πρέπει ν' είναι σκοπός και τους τελευταίους νοσηλευτή.

Η συμμετοχή των νοσηλευτών μας στο διεθνή χώρο, διευρύνει τις προοπτικές ανάπτυξης και προσαρμογής στα διεθνή δεδομένα.

Η δημιουργία Διεύθυνσης Νοσηλευτικών Υπηρεσιών στο επίπεδο του Υπουργείου Υγείας θα δώσει την ευκαιρία εμπλοκής, των νοσηλευτών στη διαμόρφωση της πολιτικής για τη Νοσηλευτική και την υγεία γενικότερα στο τόπο μας. Το γεγονός αυτό αποτελεί εκπλήρωση μακροχρόνιων προσδοκιών και επιδιώξεων και είναι πρόκληση και ευθύνη να ανταποκριθούμε με όλες μας τις δυνάμεις.

Η συλλογικότητα των αποφάσεων και η τεκμηρίωση των απόψεων αποτελούν βασικά εργαλεία τα οποία πρέπει πάντοτε να επιδιώκονται για να επιτυγχάνεται το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα.

Η αναγνώριση και ανάδειξη της νοσηλευτικής θα εξαρτηθεί τα μέγιστα από το σωστό σχεδιασμό, το έγκαιρο προγραμματισμό των αναγκών, στις προδιαγραφές ποιότητας και αποτελεσματικότητας, ώστε να εξυπηρετούνται οι ανάγκες φροντίδας των πολιτών στο μέγιστο δυνατό βαθμό.

Εύχομαι σ' όλους καλή δουλειά και πολλή δύναμη.

Αγγελική Ταπακούδη

Πρόεδρος

Από τη Σύναξη

Αγαπητοί συνάδελφοι,

Η Νοσηλευτική είναι το λειτούργημα εκείνο που έχει σαν αποστολή τη διατήρηση της υγείας, την πρόληψη της αρρώστιας, τη νοσηλεία, την αποκατάσταση και την προαγωγή της υγείας του ατόμου, της οικογένειας και γενικά της κοινωνίας. Η Νοσηλευτική είναι μια συνεχής προσφορά υπηρεσίας στην υγεία του ανθρώπου σε όλα τα στάδια της ζωής του, από τη γέννηση μέχρι το γήρας και την έξοδο του από τούτο τον κόσμο.

Το φετεινό σύνθημα της Παγκόσμιας Ημέρας Υγείας «Διαμόρφωσε το μέλλον του κόσμου. Ένα υγιές περιβάλλον για παιδιά» μας εφοδιάζει με ένα εξαιρετο μέσο προσφοράς για την πρόληψη και την προαγωγή της υγείας του παιδιού με επέκταση στη οικογένεια και τη κοινωνία. Ηπεριφρούρηση και η φροντίδα της υγείας των παιδιών αποτελεί το μέγιστο συντελεστή στην ανάπτυξη της κοινωνίας και η Νοσηλευτική έχει να παίξει ύψιστο ρόλο σ' αυτή.

Είναι γνωστό ότι στον πλανήτη μας ο άνθρωπος γενιέται, ζει, αναπαράγεται και πεθαίνει σε ένα φυσικό περιβάλλον, το οποίο του δίδει όλα τα αναγκαία στοιχεία για τη ζωή του. Κάποια από αυτά τα στοιχεία που χρειάζεται ο άνθρωπος τα δίνει η φύση σε αφθονία από μόνη της, όπως είναι ο αέρας, το φως, το νερό. Όμως κάποια άλλα στοιχεία όπως η τροφή, η στέγη, η ασφάλεια από τους φυσικούς κινδύνους ή προστασία από το κρύο, τον καύσωνα, τις αρρώστιες, εξασφαλίζει ο άνθρωπος μετά από δικές τους προσπάθειες, προβληματισμούς και επινοήσεις.

Πολλές γενιές παιδιών υπέφεραν από φυσικούς κινδύνους του περιβάλλοντος όπως το μολυσμένο νερό από προβληματικές αποχετεύσεις, την κακή υγιεινή των τροφίμων και άλλα.

Σήμερα όμως υπάρχουν οι μεγάλοι κίνδυνοι που πηγή τους είναι η αλόγιστη χρήση επικίνδυνων χημικών ουσιών, τα τοξικά απόβλητα, η μόλυνση του περιβάλλοντος από τη βιομηχανικές και τις κλιματολογικές αλλαγές. Στο σπίτι ακόμη ή αλόγιστη χρήση χημικών στα παιχνίδια και στα οικιακά σκεύη, μπορεί να βλάψει την υγεία των παιδιών. Τα ατυχήματα και οι δηλητηριάσεις επίσης είναι μια άλλη αιτία που προκαλεί θανάτους ή αναπηρίες στα παιδιά.

Έτσι, σαν Νοσηλευτές και ειδικά οι επισκέπτριες υγείας που ασχολούνται περισσότερο με τη υγεία των παιδιών και της οικογένειας τους, πρέπει να προσέξουμε τα παιδιά της δικής μας πατρίδας που χρειάζονται τη δική μας βοήθεια και στήριξη με την ανάπτυξη προγραμμάτων παρέμβασης με στόχο τη διασφάλιση ασφαλούς περιβάλλοντος για την προστασία της υγείας τους.

Κίνδυνοι υπάρχουν παντού, στο σπιτικό περιβάλλον, στο σχολικό, στο περιβάλλον της κοινότητας, στους δρόμους, στους παιγνιδοτόπους, στους κήπους, στα κολυμβητήρια, στις ακρογυαλιές και στους δημόσιους χώρους. Η ρύπανση της ατμόσφαιρας από χημικά και βιομηχανικά απόβλητα, η έλλειψη περιβαλλοντικής καθαριότητας και υγιεινής, η έλλειψη πρασίνου αποτελούν περιβαλλοντικούς κινδύνους για όλους και ειδικά στους αναπτυσσόμενους οργανισμούς των παιδιών.

Η έρευνα που έγινε τον περασμένο Απρίλιο από τη Συμβουλευτική επιτροπή για τη πρόληψη ατυχημάτων και δηλητηριάσεων σε παιδιά ηλικίας 4-6 χρόνων στη Κύπρο έδειξε ότι η επίπτωση των ατυχημάτων και δηλητηριάσεων σ' αυτά τα παιδιά ακολουθεί τα επίπεδα των αναπτυγμένων χωρών. Η δε κατανομή των ατυχημάτων σε σχέση με τον τόπο και τον τύπο του ατυχήματος είναι ανάλογη με τη βιβλιογραφία για αναπτυγμένες χώρες εκτός από τα εγκαύματα που παρατηρούνται σε πολύ Ψηλό ποσοστό.

Ο συχνότερος τύπος στον οποίο συμβαίνουν τα ατυχήματα είναι το σπίτι, αφού εκεί τα παιδιά της συγκεκριμένης ηλικίας περνούν τον περισσότερο χρόνο τους. Άρα, υπάρχει η ανάγκη παρεμβάσεων με ανάπτυξη προγραμμάτων αγωγής υγείας των γονιών και των μελών της ευρύτερης οικογένειας, αφού στην εποχή μας ο κόσμος των περισσότερων παιδιών περιορίζεται στο σπίτι, στους δρόμους έξω από αυτό και σε συγγενικά τους σπίτια. (Πτώσεις, τραυματισμοί, εγκαύματα, τροχαία, κατάποση αντικειμένων, δηλητηριάσεις).

Να λοιπόν μπροστά μας μια πρόκληση που υπάρχει με ευρύ πεδίο δράσης. Όραμα της Νοσηλευτικής στη σύγχρονη κοινωνία ή υγεία της οικογένειας και των μελών της. «Ας διαμορφώσουμε το μέλλον του κόσμου με τη διασφάλιση ενός υγιούς περιβάλλοντος στα παιδιά.

Από τη σύνταξη

Παρασκευή Μάμα

Η δημιουργία τομέα μάθησης στις ιατρικές υπηρεσίες και υπηρεσίες δημόσιας υγείας

Σταυρούλα Μιχαήλ, Ανώτερη Νοσηλευτική Λειτουργός BSc (Hons) Nursing Studies, Nursing Administration S.R.N. Διαχειρίστρια Μάθησης στις ΙΥ και Υ Δ Υ, Μέλος της ΚΕΕΛ

Εισαγωγή

«Η δημιουργία ενός καλά εκπαιδευμένου και εξουσιοδοτημένου Πυρήνα Μάθησης, ο οποίος σε συνεργασία με τον Διευθυντή των Ιατρικών γηρεσιών και Υπηρεσιών Δημόσιας Υγείας να χαράξουν την πολιτική Μάθησης του Οργανισμού. Ο Πυρήνας θα διευθύνει συστηματικά και ικανοποιητικά την εκπαίδευση των Λειτουργών γγείας. Σε χρονιαία βάση θα αναγνωρίζει τις ανάγκες μάθησης, θα αναλύει, θα βάζει προτεραιότητες και θα προγραμματίζει την υλοποίησή τους. Σε επόμενο στάδιο θα αξιολογεί τις δραστηριότητες Μάθησης που ανταποκρίνονται στις ανάγκες με τον καλύτερο δυνατό τρόπο». (Σχήμα 1)

Ορισμός

Η λέξη μάθηση φέρνει στο μυαλό μας μία αίθουσα διδασκαλίας, με εκπαιδευόμενους οι οποίοι παρακολουθούν μέσω μονολόγου τις παρουσιάσεις των ομιλητών, λειτουργιών εκπαίδευσης, για να πάρουν πολύτιμες γνώσεις και πληροφόρηση για το θέμα που τους ενδιαφέρει.

Σήμερα αυτή η αντίληψη έχει διαφοροποιηθεί, το σκηνικό έχει αλλάξει και οι πηγές πληροφόρησης και μάθησης είναι ποικίλες με πολλές μορφές και πλούσιο περιεχόμενο. Ο καθένας μπορεί να κάμει τις δικές του επιλογές όσον αφορά τον τρόπο και το μέσο λήψης των πληροφοριών που θέλει, σε πολύ λιγότερο χρονικό διάστημα.

«Μάθηση» σημαίνει απόκτηση πληροφοριών, αλλά επίσης σημαίνει «διεύρυνση της ικανότητας να παράγουμε τα αποτελέσματα που πραγματικά επιθυμούμε στη ζωή» (Peter Senge, 1994).

Μέσα από την Μάθηση ένα άτομο μπορεί να αναδημιουργηθεί, να γίνει ικανότερο να κάνει πράγματα που δεν μπορούσε να κάνει προηγουμένως.

Με την Μάθηση αποκτάται ικανότητα ούτως ώστε ένα άτομο να μπορεί να βλέπει τον κόσμο με άλλο μάτι καθώς και την σχέση του μέσα από αυτόν.

Στόχος

Πρωταρχικός στόχος είναι καταστούν οι Υπηρεσίες αυτοδύναμες σε ότι αφορά τον προγραμματισμό και την εκτέλεση ενδομηματικών προγραμμάτων τα οποία να είναι ευέλικτα στην προσαρμογή των μαθησιακών αναγκών της υπηρεσίας. Παράλληλα θα λειτουργεί και ο μηχανισμός διάγνωσης των μαθησιακών αναγκών.

Επιστέγασμα των δραστηριοτήτων θα είναι η αποκέντρωση των κονδυλίων επιμόρφωσης από το Υπουργείο Οικονομικών, ούτως ώστε οι Υπηρεσίες μας να καταστούν πραγματικά αυτοδύναμες και να μπορούν ελεύθερα να επιλαμβάνονται τα θέματα επιμόρφωσης του προσωπικού.

Η ευθύνη για την λειτουργία της μάθησης και ανάπτυξης σε μία Υπηρεσία η Οργανισμός είναι ευθύνη σε Διευθυντικό επίπεδο.

Δραστηριότητες

Μέσα στα πλαίσια των δραστηριοτήτων μάθησης και με στόχο το καλύτερο αποτέλεσμα, έχουν οριστεί τρεις σημαντικές προκλήσεις για ομάδες μάθησης.

>-- Αποφυγή του πατροπαράδοτου τρόπου εκπαίδευσης μέσα από την τάξη και υιοθέτηση της δυνατότητας για μάθηση μέσα από την εργασία.

>-- Σύνδεση της εργασίας με την ποιότητα.

>-- Προαγωγή της μάθησης όχι μόνο σε ατομικό επίπεδο αλλά και σε ομάδες που να προέρχονται από όλον τον οργανισμό.

Για την επιτυχία των πιο πάνω προκλήσεων χρειάζεται να χρησιμοποιηθούν διάφοροι τρόποι μάθησης, όπως:

>-- Παραδοσιακά εκπαιδευτικά προγράμματα, τα οποία μπορεί να αποδώσουν αποτελεσματικότερα σε μεθολογίες εμπειριών και συμμετοχής και ενθαρρύνοντας την εκπαίδευση στο χώρο εργασίας.

>-- Δραστηριότητες κατά την εργασία (on the job), προγύμναση (coaching)

>-- Προώθηση καταστάσεων όπου ο Οργανισμός προσφέρει συνεχή επιμόρφωση.

Βασικό και πρωταρχικό βήμα για τον Πυρήνα Μάθησης είναι η χάραξη της πολιτικής μάθησης στον Οργανισμό (Υπηρεσία) και η Δημιουργία μηχανισμού προώθησης της Πολιτικής.

Πολιτική Μάθησης:

>-- Προγραμματισμός δράσης

>-- Υλοποίηση του προγράμματος δράσης

>-- Ανασκόπηση - Αξιολόγηση της Δράσης

>-- Εξαγωγή γενικών συμπερασμάτων

Το πιο σημαντικό στοιχείο στην διεργασία της μάθησης είναι η εμπειρική μάθηση, η μάθηση μέσα από την εργασία.

Το Μοντέλο της εμπειρικής μάθησης του P. ΗΟΠΘΥ (1991) βασίζεται σε τέσσερα στάδια τα οποία αποτελούν τον κύκλο της Μάθησης.

Στάδιο 1

Βιωματική εμπειρία

Σχεδιασμός νέων δράσεων υπό το φως των συμπερασμάτων

Ανασκόπηση εμπειρίας

Εξαγωγή συμπερασμάτων

Βίωμα ή Εμπειρία (Concrete experience)

Στάδιο 2

Ανάκλαση - Ανασκόπηση (Reflective Observation)

Στάδιο 3

Γενίκευση - Συμπεράσματα (Abstract conceptualization)

Πυρήνας Μάθησης

Με πρωτοβουλία της Κυπριακής Ακαδημίας Δημόσιας Διοίκησης για ενίσχυση της ικανότητας των οργανισμών της Δημόσιας Υπηρεσίας για προώθηση της λειτουργίας της μάθησης, δημιουργήθηκαν οι Πυρήνες Μάθησης μέσα στις κρατικές Υπηρεσίες. Η προσπάθεια αυτή βασίζεται στην προώθηση της λειτουργίας της μάθησης, όχι μόνο υπό μορφή επιμορφώσεως αλλά και υπό μορφή μάθησης μέσα από την εργασία, με στόχο η γηπεσία (οργανισμός) να καταστεί «Μαθαίνοντας Οργανισμός» (Learning Organization). Ο Μαθαίνοντας οργανισμός είναι ο οργανισμός που συνεχώς διευρύνει την ικανότητα του να δημιουργεί το μέλλον.

Για ένα τέτοιο οργανισμό δεν είναι αρκεί τó απλώς να επιβιώνει. Η μάθηση «επιβίωσης» ή αλλιώς προσαρμοστική μάθηση πρέπει να συνοδεύεται με την δημιουργική μάθηση, η οποία αυξάνει την ικανότητα του ατόμου να δημιουργεί (P. Senge, 1994). Η Μάθηση και ο «Μαθαίνοντας Οργανισμός» κατά τους Gane, Anderson και Bateson είναι η διαδικασία της ερμηνείας των εμπειριών (Χαλάς Γ. 1993). Η διαδικασία αυτή είναι μοναδική για κάθε άτομο και σχετίζεται με την ατομική ικανότητα κατανόησης. Σύμφωνα με το D. Kold (1984) η μάθηση είναι η διαδικασία του μετασχηματισμού της εμπειρίας σε γνώση.

Σήμερα όλες οι εργασίες απαιτούν ικανότητες ερμηνείας, ανάλυσης και σύνθεσης πληροφοριών. Επομένως, όλοι οι εργαζόμενοι πρέπει να είναι σε θέση να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις των θέσεων τους.

«Ζούμε στην εποχή της γνώσης και το νέο νόμισμα είναι η μάθηση» υποστηρίζει η Nancy Dixon (1994).

Η Μάθηση επιτυγχάνεται μέσα από παραγωγική εργασία άρα δεν απαιτεί χρόνο εκτός εργασίας, όπως ισχυρίζεται η Sussane Zuboff (1988) καθηγήτρια του Χάρβαρντ.

Ο πυρήνας μάθησης, επιμόρφωσης, λειτουργεί μέσα στην υπηρεσία σαν κεντρικός άξονας στήριξης και ενίσχυσης σε όλους τους τομείς για ενδοϋπηρεσιακή εκπαίδευση και μάθηση γενικά.

Στις μεθόδους μάθησης συγκαταλέγονται:

- . Σύντομες εισηγήσεις
- . Εργασίες σε ομάδες
- . Ταινίες
- . Συζητήσεις
- . Παίξιμο ρόλων
- . Γνωσιοσκόπιο
- . Περιπτώσιακές Μελέτες . Ασκήσεις.

Οι Argyris και Sctlon (1978) υποστηρίζουν ότι «δεν υπάρχει οργανωσιακή μάθηση εάν δεν υπάρχει ατομική, αλλά και ηατομική μάθηση δεν είναι επαρκής συνθήκη για οργανωσιακή μάθηση.» Αυτό διαπιστώνεται σε ορισμένους οργανισμούς όπου οι εργαζόμενοι έχουν Ψηλό επίπεδο γνώσεων τις οποίες επιθυμούν να προσφέρουν αλλά ο οργανισμός στον οποίο εργάζονται δεν λειτουργεί ικανοποιητικά.

Τα μέλη του Πυρήνα Μάθησης είναι:

- . Συντονιστής
- . Διαχειριστής .
- Εκπαιδευτής .

Ομάδα προώθησης Μάθησης

Συντονιστής

- Είναι υπεύθυνος για τη δημιουργία του Πυρήνα Μάθησης.
  - Καθορίζει και συμμετέχει στην πολιτική του Τμήματος.
  - Προετοιμάζει σχέδια δράσης για δραστηριότητες μάθησης, σε καθορισμένη χρονική διάρκεια. Καθορίζει τρόπους κάλυψης μαθησιακών αναγκών.
  - Συντονίζει την υλοποίηση όλων των δραστηριοτήτων μάθησης στην Υπηρεσία.
  - Αξιολογεί την εφαρμογή του προγράμματος για δραστηριότητες μάθησης σε σχέση με την επίτευξη των στόχων για την εφαρμογή της πολιτικής του Οργανισμού.
- Ο Συντονιστής διευθύνει σφαιρικά λειτουργώντας σαν άξονας υποστήριξης των δραστηριοτήτων μάθησης με συνεργάτες τους διαχειριστές μάθησης.
- Ο ρόλος του Συντονιστή πρέπει να ανατίθεται σε ένα μόνο Λειτουργό.

Διαχειριστές Δραστηριοτήτων Μάθησης

Οι διαχειριστές μάθησης αναλαμβάνουν το σχεδιασμό, την οργάνωση και παρακολούθηση της υλοποίησης των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και άλλων δραστηριοτήτων μάθησης. Οι δραστηριότητες αυτές μπορεί να είναι «στη τάξη» ή «μέσα από την εργασία».

Συνέδρια, σεμινάρια και υποτροφίες στη Κύπρο και στο εξωτερικό περιλαμβάνονται μέσα στα πλαίσια των δραστηριοτήτων μάθησης. Διαχειριστές σ' ένα πυρήνα μάθησης μπορεί να είναι πέραν του ενός Λειτουργού.

Εκπαιδευτές / Εισηγητές

Ανάληψη ρόλου εκπαιδευτή / εισηγητή μπορεί να ανατεθεί σε Λειτουργούς μέσα από την γηπευσία, οι οποίοι μπορεί να αναλάβουν προετοιμασία επιμορφωτικού υλικού και παρουσίαση θέματος με διαλέξεις στους Λειτουργούς των γηπευσιών για κάλυψη μαθησιακών αναγκών.

Εκτελούν επιμορφωτικά προγράμματα και δραστηριότητες μάθησης μέσα από την εργασία, πάντοτε σε συνεργασία με τον Πυρήνα Μάθησης.

Εκπαιδευτές / Εισηγητές μπορεί να αναλάβουν Λειτουργοί μετά από αίτηση τους στον Πυρήνα Μάθησης.

Ομάδα προώθησης Μάθησης

Λόγω της ευρύτητας του φάσματος των Ειδικοτήτων / Κατηγοριών των Λειτουργών Υγείας στις γηπευσίες μας, καθώς και του μεγάλου αριθμού των Λειτουργών μας σε όλες τις

επαρχίες, ο Πυρήνας Μάθησης προχώρησε στην δημιουργία της Ομάδας Προώθησης της Μάθησης.

Σ' αυτή την ομάδα περιλαμβάνονται Λειτουργοί από όλα τα Τμήματα των Υπηρεσιών μας με εκπροσώπους οι οποίοι θα συνεργάζονται με την ομάδα μάθησης του Νοσοκομείου / Τμήματος τους.

Σκοπός της δημιουργίας της Ομάδας Προώθησης της Μάθησης είναι η καλύτερη εντόπιση και διάγνωση των μαθησιακών αναγκών κατά Νοσοκομείο. Οι Λειτουργοί της Ομάδας Προώθησης Μάθησης έχουν σημαντικό ρόλο στη διάγνωση αναγκών γιατί κάθε τμήμα χωριστά και σε συνεργασία με τον Πυρήνα Μάθησης προετοιμάζουν εκπαιδευτικά προγράμματα.

Θέματα που άπτονται των Αρμοδιοτήτων του Πυρήνα Μάθησης

- . Υποτροφίες της Κυπριακής Δημοκρατίας Μικρής Διάρκειας
- . Συνέδρια / Σεμινάρια Κύπρου και Εξωτερικού
- . Εντόπια Εκπαίδευση
- . Υποτροφίες Π.Ο.Υ.
- . Υποτροφίες άλλων χωρών.

Επίλογος

Τα πιο πάνω προγράμματα παρέχονται σε όλους τους Λειτουργούς γγείας αφού συμπληρώσουν το σχετικό έντυπο και στείλουν την αίτηση τους έγκαιρα στον Πυρήνα Μάθησης.

Προτεραιότητα επιλογής έχουν Μόνιμοι Λειτουργοί οι οποίοι δεν έχουν επωφεληθεί πρόσφατα ή προηγουμένως άλλου εκπαιδευτικού προγράμματος.

Όλα τα επιχορηγημένα εκπαιδευτικά προγράμματα απαραίτητα πρέπει να σχετίζονται με τον κλάδο / τομέα ή ειδικότητα του Λειτουργού.

Η Κυπριακή Κυβέρνηση μέσω των υπηρεσιών μας στοχεύει στην αναβάθμιση των γνώσεων και δεξιοτήτων του κάθε Λειτουργού στον τομέα που εργάζεται.

Στόχος μας η βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών με χαμηλότερο δυνατό κόστος και ηθική ικανοποίηση των Λειτουργών μας.

Βιβλιογραφικές αναφορές

Argyris, C και Schon, D (1978) *Organizational Learning: A Theory of Action Perspective*. Reading M.A. Addison - Wesley.

Dixon, N. (1994) *The Organizational Learning Cycle: Now we Can Learn Collectively*. McGraw-Hill. Kolb, D. (1984). *Experiential Learning* Englewood Cliffs N.J. Prentice-Hall.

Senge, P. (1990) *The Fifth Discipline: The Art and Practice of the Learning Organization*. Century Business. London.

Zuboff, S. (1998). *The Age of Smart Machines*. N. Y. Basic Books.

Χαλάς, Γ (1993) *Πως Μαθαίνουν οι Μάνατζερς*. Εκπαίδευση και Ανάπτυξη Στελεχών: Νέες Προσεγγίσεις. Έκδοση ΕΛ.ΚΕ.ΠΑ

Η συμβολή της βιβλιοθήκης στην τεκμηριωμένη άσκηση της φροντίδας της υγείας

The usage of library contributes to the evidence-based health proactive

Chrystalla Prodromou Nursing Officer Larnaca GH

Χρυστάλλα Προδρόμου Νοσηλευτικός Λειτουργός (ΓΝ Λάρνακας)

Περίληψη

Το άρθρο αυτό παρέχει στο Νοσηλεύτη την ευκαιρία να γνωρίσει μέσω των λειτουργικών διαδικασιών της Βιβλιοθήκης, την Τεκμηριωμένη Άσκηση (Τ.Α.) της φροντίδας υγείας.

Ο ορισμός της Τ.Α. αναλύει και παρουσιάζει την αναγκαιότητα της εφαρμογής του.

Αναμφίβολα, υπάρχουν αρκετά εμπόδια στην χρήση της Τ.Α.

Στην συνέχεια προτείνονται λύσεις και προσφέρονται δίοδοι για την εφαρμογή της Τ.Α.

Επιπρόσθετα, διασαφηνίζεται η συμβολή και η προσφορά της Βιβλιοθήκης σαν αποτέλεσμα της ανάλυσης που διεκπεραιώθηκε.

Abstract

The article gives the opportunity to the nurse to identify the relationship and rational between the functional library procedures and the evidence-based practice (EBP). The definition of the (EBP) is described and analyzed in the version of the necessity of it's implementation.

Undoubtedly there are a lot of obstacles in the use of (EBP). Furthermore, according to the results, suggestions and methods are made to implement the (EBP). In addition the role of library is clarified as a result of the analysis that is made.

Επίδραση Ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας στον ανθρώπινο οργανισμό

Electro-magnetic radiation and health related aspects

Συμεών Λοΐζου Φυσικός, Βοηθός Διευθυντής Σχολείων Μέσης Εκπαίδευσης

Symeon Loizou, Physics, Lecturer Assistant School Director

Περίληψη

Η τεράστια τεχνολογική ανάπτυξη σε όλους τους τομείς και οι διευκολύνσεις που παρέχει στην καθημερινή ζωή δυστυχώς, απαιτούν ακριβό τίμημα για την υγεία. Μια τέτοια περίπτωση είναι και η διαμάχη κατά πόσο η ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία φυσική (ηλιακή ακτινοβολία) είτε τεχνητή (ραδιοφωνικά κύματα, κύματα τηλεόρασης, ραντάρ, ασυρμάτου, κινητής τηλεφωνίας mobile κλπ) προκαλούν ή όχι βλάβη στον ανθρώπινο οργανισμό.

Στο άρθρο που ακολουθεί γίνεται προσπάθεια μιας σφαιρικής κάλυψης του θέματος, αναφορικά με την επίδραση που έχουν στον ανθρώπινο οργανισμό οι επιμέρους ακτινοβολίες από συστήματα που χρησιμοποιούνται όπως: Γραμμές μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας, ραντάρ, κινητή τηλεφωνία, δίκτυα διανομής ηλεκτρικής ενέργειας, τηλεόραση, ηλεκτρονικός υπολογιστής, φούρνος μικροκυμάτων, κατασκοπευτικές κεραίες κλπ.) Γίνεται προσπάθεια να μελετηθεί η επίδραση της ακτινοβολίας σε συγκεκριμένα όργανα όπως μάτι, αυτί, εγκέφαλο καθώς και ο μηχανισμός επίδρασης.

Τέλος, γίνεται μια ιδιαίτερη αναφορά στην επίδραση της υπεριώδους ακτινοβολίας στον ανθρώπινο οργανισμό δεδομένου ότι η Κύπρος σαν μεσογειακή χώρα έχει μεγάλη ηλιοφάνεια και οι επιπτώσεις της ιδιαίτερα σε δερματικές παθήσεις αυξάνονται κάθε χρόνο ανεξέλεγκτο.

Παράλληλα ανασκοπούνται τα διεθνή όρια ασφάλειας της ακτινοβολίας και γίνεται σύγκριση κατά πόσον οι χρησιμοποιούμενες συσκευές και εγκαταστάσεις πληρούν αυτά τα «διεθνή όρια ασφαλείας».

Οι έρευνες ακόμη συνεχίζονται και σίγουρα τα επόμενα λίγα χρόνια ίσως γίνουν αναθεωρήσεις ή και νέες εισηγήσεις. Τα εμπλεκόμενα κοινωνικά και οικονομικά κυρίως συμφέροντα ίσως να μην επιτρέπουν ακόμη να φανεί το πρόβλημα σε όλη του την έκταση.

Abstract

The rapid technological advances during past decades have offer an enormous amount of facilities in every aspect of human life. Yet, it is believed that health is probably affected. The conflict among scientist of several areas emerging through contradictory assumptions on electromagnetic radiation and health related aspects.

The present article aims to overview the possible effects of radiation (natural or artificial) caused by the sun or common technical equipment such as N, PC, antennas, mobile phones, electricity supply network etc.

The study focuses on particular human organs such eye, ear, brain and discusses related effects of radiation. The skim exposition to the ultra violent radiation and its effects are mentioned. A special reference is made for the continuously sunshine of Cyprus.

The topic has being studied for many years. However, it can be argued that social and economic factors may hide on purpose the realistic dimensions of the problem. It is assumed that future studies may give insights and suggest solution to prevent effect and protect our health.

**Γενική Συνέλευση και Εργαστήρι του Commonwealth Nurses Federation (CNF) - Λονδίνο
από 24 - 25/6/2003**

Μάριος Γεωργίου CCRN Μέλος ΔΣ ΠΑ.ΣΥ.Ν Εκπρόσωπος στο CNF

Αναφορά Εργασιών

Ο Παγκύπριος Σύνδεσμος Νοσηλευτών είναι μέλος του CNF και συμμετέχει ενεργά μαζί με άλλους 53 εθνικούς επαγγελματικούς συνδέσμους χωρών της Κοινοπολιτείας. Οι αντιπρόσωποι των Συνδέσμων συναντούνται σε προκαθορισμένη ημερομηνία κάθε δύο χρόνια.

Την φετινή συνάντηση τίμησε με την παρουσία του, καλωσορίζοντας τους συμμετέχοντες σε εναρκτήρια ομιλία, ο Γενικός Γραμματέας των Κρατών της Κοινοπολιτείας Κος Winston Cox.

Η ημερήσια διάταξη της συνάντησης συμπεριλάμβανε μεταξύ άλλων:

. Έγκριση προηγούμενων πρακτικών

. Θέματα που προκύπτουν όπως σχέσεις CNF με ICN και WHO

. Έκθεση εργασιών από τον Γενικό γραμματέα και Ταμία του CNF

. Αναφορά από τους επαγγελματικούς συνδέσμους σχετικά με τις ενέργειες που έκαναν την τελευταία διετία για προώθηση της Νοσηλευτικής.

Σημαντικό αναφοράς από τα θέματα που προκύπτουν είναι ότι έχει αποφασισθεί όπως το CNF γίνει μέλος του Διεθνούς Συμβουλίου Νοσηλευτών (/CN). Επίσης συμφωνήθηκε να γίνει προσπάθεια ενδυνάμωσης σχέσεων με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας WHO.

Συγκεκριμένα, αποφασίσθηκε όπως οι αντιπρόσωποι στο Διοικητικό Συμβούλιο από τις διάφορες περιοχές, έχουν επαφή με τοπικούς αντιπροσώπους της WHO για θέματα που αφορούν τους Νοσηλευτές με επιδίωξη την ενδυνάμωση των σχέσεων.

Στην έκθεση του ο Γενικός Γραμματέας του CNF Κος Michael Stubbings αναφέρεται με θετικά σχόλια για την διοργάνωση του 40ου Κοινοπολιτειακού Νοσηλευτικού Συνεδρίου, τομέα Ευρώπης, που πραγματοποιήθηκε στην Κύπρο σχολιάζοντας την άρτια οργάνωση και τον σημαντικό αριθμό προσέλευσης. Αναφέρεται επίσης στην διοργάνωση εργαστηρίου στην Τανζανία και Ινδία με θέμα HIV / AIDS. Σημειώνεται η σημαντική οικονομική βοήθεια που παρείχε το Commonwealth Foundation για την διοργάνωση αυτών των εκδηλώσεων. Στα θέματα που αφορούν τα μέλη συμφωνήθηκε όπως η ετήσια συνδρομή των χωρών μελών παραμείνει η ίδια. Επίσης έγινε καλωσόρισμα 5 χωρών οι οποίες επανήλθαν σε ενεργό συμμετοχή σαν μέλη από μεγάλο διάστημα απουσίας (Νέα Ζηλανδία, Μπανγκλαντές, Σαμόα, Σιέρα Λεόνε και Ζαμβία).

Στην συνάντηση έγινε επιβεβαίωση και υποστήριξη των στρατηγικών στόχων και κατευθυντήριων γραμμών που έκδωσε το CNF το 2000. Οι στόχοι αυτοί έχουν χρονική προθεσμία μέχρι το 2005 όπου θα επαναξιολογηθούν στην επόμενη συνέλευση. Ο γενικός γραμματέας δεσμεύτηκε να αποστείλει στις χώρες μέλη απολογισμό σχετικά με το τι επιτεύχθηκε μέχρι τώρα.

Σημαντικό επίτευγμα του CNF, στην προσπάθεια να ακολουθεί τα βήματα μιας νέας εποχής δημιούργησε ιστοσελίδα στο διαδίκτυο με διεύθυνση: www.commonwealthnurses.org.

Συμφωνήθηκε όπως στην ιστοσελίδα συμπεριληφθεί κατάλογος διευθύνσεων και άτομα για επαφή των εθνικών συνδέσμων Νοσηλευτών των χωρών της Κοινοπολιτείας.

Σαν αντιπρόσωπος του τομέα Ευρώπης στο κεντρικό διοικητικό συμβούλιο του CNF ορίστηκε η Κα. Corrine Schicluna, πρόεδρος του συνδέσμου Νοσηλευτών και Μαιών της

Μάλτας. Η Κα. Schidluna αντικαθιστά την Κα. Betty Kershaw από το RCN. Η αντιπροσωπία αλλάζει μεταξύ των χωρών Κύπρου Αγγλίας και Μάλτας κάθε 4 χρόνια. Η επόμενη φορά είναι η σειρά της Κύπρου.

Έγινε επίσης εργαστήριο με τίτλο "The Healthy Way - Nurses and Midwives as Advisers and Educators". Το εργαστήριο συμπεριλάμβανε διαλέξεις σε θέματα όπως:

Family Planning - What is new

Dr Pramilla Senanayak, - Assistant Director - General International Planned

Obesity - a growing Health Problem. Mr Neville Rigby,

Director of Policy and Public Affairs, International obesity Task Force.

HIV/AIDS - Mother to Child Transmission Ms Judith Sunder/and, Midwife, Antenatal Clinic, Newham General Hospital, London

Palliative and end of Life Care. Ms Ruth Wooldridge, Nurse, Trinity Hospice, London

Τέλος, συμφώνηθηκε και εγκρίθηκε σαν ψήφισμα όπως το CNF προτείνει προς τους γιουργούς γγείας των χωρών μελών της Κοινοπολιτείας στην συνάντηση World Health Assembly να φέρνουν μαζί τους και Νοσηλευτές συμβούλους / αντιπροσώπους από τους εθνικούς επαγγελματικούς Συνδέσμους.

Μέθοδοι αξιολόγησης της Νοσηλευτικής Ποιότητας και Στρατηγικές βελτίωσης

Evaluating techniques for Nursing quality and strategies for its improvement

Andreas Charalambous Nursing Officer (Limassol GH) BSc (Hons) Nursing Science (U.K) MSC WBL (Developing Services - UK.) (Candidate)

Ανδρέας Χαραλάμπους, Νοσηλευτικός Λειτουργός (Γ.Ν. Λεμεσού), BSc (Hons) Nursing Science (U.K), MSC WBL (Developing Services -UK.) (Candidate)

Περίληψη

Το πρόβλημα της ποιότητας στην παροχή των Νοσηλευτικών υπηρεσιών έχει απασχολήσει διαχρονικά τη Νοσηλευτική επιστήμη, πριν ακόμη η Florence Nightingale με την καθοδήγηση της την οργανώσει σε επάγγελμα.

Η δυσκολία στον ορισμό της ποιότητας καθώς και οι ιδιαιτερότητες στην επιλογή της καταλληλότερης μεθόδου για την διασφάλιση της, είναι μερικά μόνο από τα προβλήματα στη Νοσηλευτική.

Η ανάγκη λήψης μέτρων για βελτίωση της ποιότητας οδηγείται από την πιθανή αδυναμία των υπηρεσιών φροντίδας να παρέχουν ποιοτικές υπηρεσίες. Για να εντοπιστεί όμως αυτή η πραγματικότητα, θα πρέπει πρώτα να αξιολογηθεί η παρεχόμενη φροντίδα. Μερικές από τις διαδεδομένες μεθόδους μέτρησης (αξιολόγησης) της ποιότητας των υπηρεσιών υγείας αναλύονται στην εργασία αυτή.

Ακολουθεί η παράθεση διάφορων στρατηγικών που έχουν αναπτυχθεί με σκοπό την βελτίωση των παρεχομένων νοσηλευτικών υπηρεσιών, καθώς και ο τρόπος με τον οποίο αυτές μπορούν να εφαρμοστούν στην πράξη.

Abstract

The problem of quality nursing care has troubled nursing science through time even before Florence Nightingale has developed nursing into a profession.

The difficulties in providing a consensus term for quality in nursing and the various factors that influence the choice for methods that ensure quality are only some of the problems of the profession faces.

The need for taking measures that ensure quality improvement is probably driven by the weakness of the health services to provide quality care. In order to evaluate the presence of the problem the nurse professional has to measure the level of the providing care. Some of the most popular methods of evaluating nursing care are provided by this scientific work.

The strategies that had been developed over the years to deal with the problem of quality care are provided here along with the available way to implement these in action.

Παγκόσμιο Συνέδριο Νοσηλευτικής - Γενεύη 27-29 Ιουνίου 2003

Building Excellence through evidence

Συνέδριο αντιπροσώπων Εθνικών Συνδέσμων Νοσηλευτών ICN - 30 Ιουνίου – 2 Ιουλίου 2003

Ανδρέας Κουππής Γραμματέας ΠΑΣΥΝ

Το Διεθνές Συμβούλιο Νοσηλευτικής, International Council of Nurses (ICN) οργανώνει κάθε 2 χρόνια το Παγκόσμιο Συνέδριο Νοσηλευτικής. Φέτος είχε προγραμματιστεί να γίνει στο Μαρόκο αλλά τηντελευταία στιγμή, για λόγους ασφαλείας, το ICN αποφάσισε να το μεταφέρει στη Γενεύη.

Το Συνέδριο πραγματοποιήθηκε από τις 27-29 Ιουνίου 2003. Κατά τις 3 αυτές μέρες παρουσιάστηκαν πέραν των 150 εισηγήσεων που κάλυψαν όλο το φάσμα της Νοσηλευτικής.

Οι κυριότερες ενότητες οι οποίες είχαν την περισσότερη προσέλευση Νοσηλευτών, συνοψίζονται στα πιο κάτω.

- . Η ανάπτυξη ηγετικών στελεχών στη Νοσηλευτική
- . Η καθιέρωση επιπέδων νοσηλείας και η δημιουργία πρωτοκόλλων
- . Η εξειδικευμένη εκπαίδευση και συνεχής επιμόρφωση
- . Προώθηση της Νοσηλευτικής Έρευνας
- . Ανάπτυξη της τεχνολογίας στη Νοσηλευτική
- . Υγιές περιβάλλον και ο ρόλος των ομάδων υγείας
- . Ηθικά διλήμματα και Νοσηλευτική
- . Υγεία και ασφάλεια στο χώρο εργασίας
- . Η συμβολή του Νοσηλευτή στην πρόληψη
- . Νοσηλευτική Άσκηση

Οι εργασίες του Συνεδρίου των Αντιπροσώπων των εθνικών Συνδέσμων άρχισαν την επομένη του Παγκόσμιου Συνεδρίου 30 Ιουνίου και διήρκησαν μέχρι τις 2 Ιουλίου.

Με βάση το καταστατικό του ICN ο ΠΑΣΥΝ είναι "Traditional" μέλος και αντιπροσωπεύεται με 3 εκπροσώπους.

- . τον επίσημο Εκπρόσωπο - (Official Representative)
- . τον Τεχνικό Σύμβουλο - (Technical Advisor)
- . Το υποστηρίζον μέλος - (Support person)

Ο επίσημος Εκπρόσωπος έχει το δικαίωμα να μιλήσει για οποιαδήποτε θέμα και να ψηφίσει.

Κύριο θέμα που επεκράτησε στη συνάντηση των εθνικών αντιπροσώπων ήταν η έλλειψη νοσηλευτικού προσωπικού και ημετανάστευση από τη μια χώρα στην άλλη. Όσο οξύ είναι το πρόβλημα για τις χώρες που έχουν έλλειψη Νοσηλευτικού Προσωπικού, άλλο τόσο φαίνεται να είναι για τις χώρες που προετοιμάζουν τους Νοσηλευτές επενδύουν σ' αυτούς και την ώρα που θα αρχίσουν να αποδίδουν, εγκαταλείπουν τη χώρα τους για καλύτερη τύχη.

Μέσα στα ίδια πλαίσια συζητήθηκε και η αναλογία Νοσηλευτική - Ασθενή. Από τις παρεμβάσεις συναδέλφων από διάφορες χώρες διαπιστώθηκε ότι η έλλειψη είναι σχεδόν παγκόσμιο φαινόμενο. Σε ορισμένες χώρες μάλιστα βρίσκεται σε επικίνδυνα επίπεδα. Στις ΗΠΑ με βάση το Νόμο έχει καθορισθεί η αναλογία Νοσηλευτή - Ασθενή ανάλογα με την κατηγορία του θαλάμου / Τμήματος και ο οποίος τίθεται σε εφαρμογή από τις αρχές του επόμενου χρόνου.

Κατά τις εργασίες του Συνεδρίου η Κυπριακή αποστολή είχε την ευκαιρία να ανταλλάξει απόψεις και να συζητήσει διάφορα θέματα κοινού ενδιαφέροντος, με συνάδελφους άλλων χωρών.

Στην Κυπριακή αποστολή συμμετείχαν οι συν. Αγγελική Ταπακούδη, υπό την ιδιότητα της σαν μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του ICN, ο συν. Ανδρέας Κουππής (Official Representative), η συν. Ροδούλα Σταυρινού (Technical Advisor) και ο συν. Σάββας Παπανεοκλέους (support person).

Στις εργασίες του Συνεδρίου Νοσηλευτικής συμμετείχε επίσης και η συν. κ. Μαρία Μίτσιγκα, Διευθύντρια της Νοσηλευτικής Σχολής.

Η συν. Πρόεδρος Αγγελική Ταπακούδη, κατά τη διάρκεια του Συνεδρίου είχε συντονίσει μια περίοδο με θέμα «Ασφαλής χρήση πόσιμου νερού»

Το επόμενο συνέδριο και η συνάντηση των Εθνικών Αντιπροσώπων θα γίνει στην Τaiwan το 2005.

Δρ. Αδάμος Χ" Παναγής Παιδίατρος Γενικό Νοσοκομείο Λάρνακας

Πολύ συχνά οι Νοσηλευτές αναζητούν ένα εξειδικευμένο βιβλίο στα Ελληνικά. Το βιβλίο «Παιδιατρική για όλους» παρά το γεγονός ότι απευθύνεται στους γονείς εντούτοις είναι ένα χρήσιμο σύγγραμμα για κάθε νοσηλεύτη.

Είναι μια πολυτελέστατη έκδοση με σκληρό εξώφυλλο και πολύ καλής ποιότητας χαρτί που το κάνουν να ξεχωρίζει από κάθε άλλο παρόμοιο. Το πιο σημαντικό όμως είναι το περιεχόμενο.

Περιλαμβάνει θέματα από τη σύλληψη του εμβρύου μέχρι και την ενηλικίωση του παιδιού. Στο πρώτο κεφάλαιο με τίτλο «Εγκυμοσύνη και λοχεία» θα βρείτε θέματα που απασχολούν την έγκυο, όπως είναι η διατροφή. Επίσης, θα βρείτε θέματα που αφορούν το έμβρυο όπως είναι ο προγεννητικός έλεγχος.

Το δεύτερο κεφάλαιο με τίτλο «Νεογέννητο και βρέφος» ίσως να είναι και το πιο δημοφιλές. Περιγράφει με λεπτομέρεια και σαφήνεια οτιδήποτε αφορά το παιδί στην ηλικία αυτή. Ακολουθεί το κεφάλαιο της «Ανάπτυξης», στο οποίο περιγράφεται η φυσιολογική ανάπτυξη του λόγου, της ακοής, της αντίληψης, της κοινωνικότητας και της κινητικότητας του παιδιού μέχρι και την ηλικία των πέντε χρονών.

. Στο κεφάλαιο "Δι.ατροφή» περιλαμβάνονται συναφή θέματα, από την περίοδο του θηλασμού μέχρι την περίοδο της προσχολικής ηλικίας και την ασφάλεια των τροφών.

Το εμβόλια απασχολούν όλους μας. Θα βρείτε όλες τις λεπτομέρειες στο κεφάλαιο «Εμβόλια και παιδικές ασθένειες».

Η αμυγδαλίτιδα, ωτίτιδα και τόσες άλλες μολύνσεις περιλαμβάνονται στο κεφάλαιο «Λοιμώξεις».

Το άσθμα, η επιληψία και ο σακχαρώδης διαβήτης είναι μερικά από τα άρθρα του κεφαλαίου «Χρόνιες ασθένειες».

Ακολουθεί το κεφάλαιο με τις πιο συχνές και καθημερινές ασθένειες όπως είναι η αναιμία και η μυωπία με τίτλο «Συχνές ασθένειες».

Πόσες φορές είμαστε μπροστά από ένα επείγον περιστατικό όπως είναι οι σπασμοί και οι δηλητηριάσεις.

Στο κεφάλαιο «Επείγοντα περιστατικά» περιγράφεται η αντιμετώπιση του βήχα, του πονόκοιλου, του πονοκέφαλου και πολλών άλλων συμπτωμάτων.

Τι μπορεί να σημαίνουν; η απάντηση βρίσκεται στα άρθρα του κεφαλαίου «Συμπτώματα».

Στο κεφάλαιο «Εγχειρήσεις» θα βρείτε τις πιο συχνές εγχειρήσεις στα παιδιά. Ο συγγραφέας περιγράφει πως γίνονται αλλά και τι πρέπει εσείς να ξέρετε.

Στο τελευταίο κεφάλαιο «Γενικά θέματα» περιλαμβάνονται άρθρα για την τριχόπτωση, τον τραυλισμό, τον ύπνο, την φθειρίαση κτλ.

Αναμφίβολα η «Παιδιατρική για όλους» δεν είναι ένα απλό βιβλίο. Είναι μια πλήρης εγκυκλοπαίδεια, που αφορά την υγεία του παιδιού. Στο τέλος του βιβλίου υπάρχει το ευρητήριο λέξεων, έτσι με ευκολία μπορείτε να βρείτε αυτό που ψάχνετε. Η δομή του βιβλίου, είναι πρακτική και καθοδηγά εύκολα τον αναγνώστη

Η σύνθεση της εικόνας και των κειμένων είναι ένα ακόμα σημαντικό στοιχείο του βιβλίου αυτού. Κάθε σελίδα είναι ξεχωριστή. Ο εκδοτικός οίκος «ήθος», που παρεπιπτόντως είναι υπέρα για πέρα κυπριακός και βρίσκεται στη Λευκωσία, έκανε τέτοια καταπληκτική δουλειά, που θα ζήλευαν πολλοί οίκοι του εξωτερικού. Οι φωτογραφίες με την τέλεια ευκρίνεια τους, έχουν άμεση σχέση με το κείμενο. Δεν είναι όμως μόνο οι φωτογραφίες, είναι ο σχεδιασμός της σελίδας που δίνει χώρο στο κείμενο συνδυάζοντας την παροχή γνώσεων και την αναψυχή.

Συνοπτικά, ο συγγραφέας συνδυάζει τη γνώση, την εμπειρία αλλά και την ικανότητα της μετάδοσης τους. Άλλα συγγραφικά έργα του ίδιου είναι «Τα πάντα για το μωρό σας» που είναι γνωστό σε όλο τον κόσμο, καθώς και πολυάριθμες δημοσιεύσεις στον τοπικό και διεθνή τύπο αλλά και σε ηλεκτρονικά περιοδικά.

Ο καθηγητής παιδιατρικής Ανδρέας Κωνσταντόπουλος στον πρόλογο του βιβλίου μεταξύ άλλων γράφει: «Είναι ένα σύγχρονο εγκόλπιο παιδιατρικής απαραίτητο για κάθε οικογένεια. Το συνιστώ ανεπιφύλακτα.

